

Nr 419

av fru Anér
om åtgärder mot överdriven förskrivning av lugnande medel och sömnmedel.

Av de patienter som tas in på Södersjukhusets medicinska akutmottagning kommer nästan en tiondel dit på grund av att de har tagit så många lugnande tabletter eller sömnmedel att de blivit medvetlösa. I somliga fall är det självmordsförsök, i andra en olyckshändelse. Siffran är inte ovanlig i landet.

Detta är bara ett enda litet symptom på hur det står till med läkemedelsmissbruket i detta land, där vi konsumerar omkring 850 miljoner av den sortens tabletter som direkt påverkar det centrala nervsystemet och av vilka ungefär hälften är vanebildande.

I fjol gick denna konsumtion ned en smula, från 900 miljoner till 850 miljoner. Men denna statistik kommer från läkemedelsföretagen själva, och man kan inte kontrollera den. Socialstyrelsen har inga möjligheter att göra det. Man vet alltså inte, om nedgången möjligen beror på att man gjort tabletterna starkare, så att det behövs färre av dem.

Det råder en stor enighet bland läkarna om att en stor del av läkemedelsförskrivningen, särskilt av lugnande och sömngivande medel samt av s. k. lyckopiller, saknar medicinsk grund och bör betraktas som "hjälp" till läkemedelsmissbruk. Anledningen till missbruket är dels reklamtrycket från tillverkarna, inklusive det statliga bolaget, dels trycket från patienterna, som i pillren vill få en snabb hjälp i många problematiska situationer.

Att dessa situationer finns, och ibland är mycket plägsamma, vill ingen förneka. Men de blir inte bättre genom att människorna gör sig beroende av vanebildande preparat.

De samhälleliga åtgärder som behövs för att avskaffa behovet av nervlugnande medel tas inte upp i denna motion – de kommer på annat håll. Här vill jag enbart peka på några enkla praktiska åtgärder från socialstyrelsens och läkarnas sida som omedelbart skulle kunna häva åtminstone en del av läkemedelsmissbruket.

Socialstyrelsen bör utfärda anvisningar med bindande kraft, som går ut på att läkaren vid varje förskrivning av lugnande medel och sömnmedel har följande att iaktta:

1. Endast minsta förpackning skrivs ut vid varje enskilt förskrivningstillfälle.
2. Om synnerligen starka skäl talar för iterering (som innebär att läkaren vid receptförskrivningen kan tala om hur många gånger patienten får använda receptet utan att se läkaren) bör den bara göras med minsta förpackning och fastställt tidsintervall mellan expedieringstiderna.

3. Telefonföreskrivning skall tillgripas endast om speciella skäl föreligger och bara när den föreskrivande läkaren känner patienten väl.

4. Varje recept på lugnande medel och sömnmedel skall uppta endast ett läkemedel.

Vidare bör socialstyrelsen snabbt undersöka vilka registreringsåtgärder inom läkemedelshanteringen som kan införas för att kartlägga och kontrollera föreskrivningen av lugnande medel och sömnmedel som är av sådan art att de kan framkalla beroende. Man kan tänka sig att man inte registrerar patienterna, men läkarna, ifall det anses vara ett otillbörligt intrång i patientens integritet att hans läkemedelsbruk inregistreras. Redan det faktum att läkarna vet att deras föreskrivning per patient av denna sorts läkemedel kommer på data och kan kontrolleras av socialstyrelsen torde avhålla dem från en hel del onödiga föreskrivningar och förmå dem att övergå till andra, mindre beroendeframkallande medel. I Norge fungerar ett motsvarande system på narkotikaområdet.

Slutligen måste patienterna informeras mycket bättre än i dag om vilka verkningar läkemedlen har, särskilt i kombination med alkohol eller med andra läkemedel. Det är ett mycket rimligt krav att man som läkemedelskonsument, när man hämtar sin medicin på apoteket, får en läslig information på ett tryckt papper om läkemedlets innehåll, biverkningar, kontraindikationer, risker vid graviditet, effekter i samband med alkohol eller andra läkemedel samt om faror vid t. ex. precisionsarbeten eller bilkörning. Detta är desto viktigare som man vet att patienter ofta bjuder på piller urskillningslöst åt familjemedlemmar, vänner etc. Ett upplysningsblad av antydd art skulle åtminstone ge en chans åt konsumenten att veta vad han/hon gör.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag

att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att socialstyrelsen uppmannas vidta i motionen angivna åtgärder mot överdriven föreskrivning av lugnande och sömngivande läkemedel.

Stockholm den 22 januari 1974

KERSTIN ANÉR (fp)